

АЛЛА БУЙГАШЕВА

МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНЕ
МИСТЕЦТВО

СТАНКОВИЙ ЖИВОПИС

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

АЛЛА БУЙГАШЕВА

Монументально-декоративне мистецтво
Станковий живопис

ALLA BUYGASHEVA

Monumental and Decorative Arts
Easel Painting

Київ — 2016

УДК 7.071(477)(092)
ББК 85(4Укр)
А50

Указом Президента України
№ 338/2016 від 22 серпня 2016 року
«Про відзначення державними нагородами України
з нагоди 25-ї річниці незалежності України»
за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний,
науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки
та високий професіоналізм
Буйгашевій Аллі Борисівні
присвоєне почесне звання
«народний художник України»

Упорядники:

Коновалова О.В., доцент кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат мистецтвознавства;
Зайцева В.І., викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Алла Буйгашева. Народний художник України / Київ. ун-т
А50 ім. Б. Грінченка, упоряд.: О.В. Коновалова, В.І. Зайцева. — К. :
Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — 40 с. (іл.)

УДК 7.071(477)(092)
ББК 85(4Укр)

© О.В. Коновалова, В.І. Зайцева, упорядкування, 2016
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

БУЙГАШЕВА АЛЛА БОРИСІВНА,
*професор кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка,
народний художник України,
член Національної спілки художників України*

ALLA BUYGASHEVA,
*Professor of the Fine Arts Department at the Institute of Arts
Borys Grinchenko Kyiv University,
People's Artist of Ukraine,
Member of the National Union of Artists of Ukraine*

ворчий шлях народного художника України Алли Буйгашевої насичений мистецькими пошуками і відкриттями. Унікальність її творчої особистості полягає у масштабності мистецького таланту. Створені Аллою Буйгашевою гобелени, монументальні розписи у техніці фрески й енкаустики, вітражі, мозаїки та живописні полотна демонструють не тільки високу художню майстерність, а й глибину та самобутність роздумів про світ і незмінні цінності людського життя.

Кожна творча робота — це щоденна зосереджена праця, будь то обережне й енергійне накладання енкаустики чи ретельне й кропітке плетіння гобелену. Масштабність площин монументальних розписів, для створення яких потрібна неабияка енергетика, перетинається із зосередженістю й тишею ткацтва. У майстерності Алли Буйгашевої немає просторових та енергетичних меж, творчий задум художниці може охопити масштабні інтер'єри, а може концентруватися на різнобарвних точках гобеленових площин. Витонченість та спокій у натурі майстрині органічно поєднуються з її темпераментом і рішучістю.

Таку унікальну творчу харизму має Алла Борисівна Буйгашева — митець, педагог, філософ і просто чудова жінка, яка створила свій мистецький простір, де є місце і для родини, і для колег, і для учнів.

Шлях до мистецтва майбутньої художниці починався з художньої школи і продовжився у Ворошиловградському (Луганському) державному художньому училищі. Удосконалення творчої майстерності відбувалося на живописному факультеті Київського художнього інституту, в майстерні станкового живопису професора В.Т. Пузиркова. Після закінчення інституту у 1974 році Алла Буйгашева вийшла у мистецький простір з нестримним бажанням надавати краси і витонченості буденності. Майстер станкового живопису опановує такі техніки як енкаустика, вітраж, мозаїка, зацікавлюється гобеленом.

Природний темперамент дає наснагу та енергію для створення панорамних монументальних творів. Водночас, масштабність задумів та їх втілення в інтер'єрний простір поєднуються з майстерністю художника-станковиста, умінням гармонізувати композицію і тонко відчувати колір. Так починає формуватися унікальний талант художниці, в якому парадоксально поєднується масштабне і камерне, динамічне і потаємне.

З 1980-х років Алла Буйгашева працює над монументальними розписами для санаторіїв Криму в місті Саки. У техніці енкаустики нею були створені композиції «Море» (1986), «Нептун» (1987–1988). Відома ще з часів античності техніка замерхтіла на грандіозних панно кінця XX століття, відтворюючи

образи богів та героїв. Складна і «примхлива» техніка енкаустики вимагає від художника енергійності, зосередженості і певної спритності у нанесенні фарби на площину, віртуозного володіння мовою монументального мистецтва.

Фрескові розписи кінця 1980-х початку 90-х років демонструють подальший розвиток таланту художниці. Композиції «Сонце, повітря та вода» (1989), «Легенди Криму» (1990–1991) засвідчують намагання віднайти у декоративних композиціях усвідомлення глибини і безмежності Всесвіту. Розписи «Аргонавти», «Пори року», «Море», «Виноград» розкривають красу навколишнього світу, оспіваного давніми греками. Так, в монументальних творах сучасної художниці чути відлуння античності. І це не випадково, адже в мистецтві Давньої Греції гармонія є результатом єдності раціонального й емоційного. Саме такий синтез і характеризує творчість Алли Буйгашевої.

Кожна техніка, кожний матеріал в руках майстрині перетворюється на демонстрацію гармонії Всесвіту, інакше не було б вітражів «Море», «Небо» (1999), мозаїки «Древо життя» (1996–1997). Вона створює світ, що складається з численних скляних і смальтових фрагментів, простір для гри світла у вітражах і мерехтіння відблисків у мозаїці. Барвіста емоційність кольору гармонізується чітко, майстерно побудованою композицією.

У творчому шляху Алли Буйгашевої 1980 рік видався вкрай важливим: вона виткала свій перший гобелен «Козацькому роду нема переводу». Це був перший досвід у техніці гобеленоплетіння, результат кропіткого дослідження творчості українських майстрів і осередків традиційного ткацтва. Назва виявилася символічною, адже традиціям українського ткацтва, як і козацькому роду, — немає переводу.

Але художниця не тільки продовжила національні традиції, а й створила авторську техніку: нитки піткання не занижуються «кружлянням», а створюють рівні ряди, які своєю чіткістю нагадують машинне плетіння. Гобелен «Сім'я» (1985), створений в авторській техніці, презентував подальший рух творчих пошуків та здобутків майстрині. Всі гобелени Алли Буйгашевої вирізняються досконалою геометрією формату, не потребують рами і розміщуються на стіні виключно завдяки вільному падінню витканого полотна.

Унікальність гобеленоплетіння Алли Буйгашевої полягає не тільки у виборі авторської техніки, а й у досконалому володінні творчим процесом — від роботи над ескізом, картоном і до створення гобелену. Тільки чутливе око живописця може вимагати від майстрів, що фарбують вовну, тонких колористичних нюансів і відтінків для тканної картини. Майстриня починає кропітку роботу, міліметр за міліметром пропускаючи крізь пальці різнобарв'я ниток, відтворюючи задум.

Більше сорока тематичних гобеленів створено Аллою Буйгашевою. І кожен випромінює тепло рук майстрині, несе енергію добра. Добро народжується в родині — і гобелен «Сім'я» налаштовує глядача на відчуття родинного затишку. Красу, грацію і грайливість жіночого тіла підкреслено життєдайним червоним кольором у композиції «Котик» (1992). Витончена фігура жінки випромінює любов на гобелені «Яблуко спокуси» (2009). Здається, що пружні лінії тіла відтворив графік-віртуоз, а не ткаля, яка створює контур переплетенням ниток по вертикалі й горизонталі.

Кропітка робота в тиші майстерні сприяла роздумам над сенсом життя і його цінностями. Перебираючи кольорові нитки, Алла Буйгашева вклала в го-

белени свої думки з тим, щоб люди відчували налаштування Всесвіту на добро і любов. Динамічна енергія тендітної жінки створює драматичні образи, що символізують закони світобудови. Гобелен «Добро та зло» (2001) — метафоричне єднання протилежностей, втілене у двобій темного і світлого ангелів. Споконвічна боротьба світла і темряви в гобелені «Боротьба зі злом» (2002) перетворилася на двобій Святого Георгія із змієм. Біло-золотаві шати переможця в центрі гобелена витісняють чорне скручене тіло змія; червоне тло підсилює емоційність сцени і нагадує нам зображення перемоги добра на давньоруських іконах.

Так майстриня на початку XXI століття нагадує людству про споконвічний двобій, перемога в якому залежить від нашої внутрішньої сили добра. Саме так, «Добро» (1996), і називається унікальний гобелен Алли Буйгашевої, один із найцінніших у творчому доробку майстрині. Його вартість не вимірюється вагою вовни і люрексом, використання якого у ткацтві вимагає неабиякої майстерності. Цінність гобелену зумовлена тим потоком щирості й тихої беззаперечної любові, що йде від золотавих зерняток у натруджених руках старенької бабусі, до якої прилетіли голуби. І знову Алла Буйгашева мовою ткацтва говорить про незмінні якості людського життя — турботу і щедрість душі, а старенька жінка у скромному сіро-чорному вбранні, в осяянні німбі і білих голубиних крил перетворюється на символ добра.

Благодатна українська земля, насичена сонцем і дарами природи, також знайшла відображення у гобеленах майстрині. Твори Алли Буйгашевої, що прикрашають інтер'єри громадських приміщень і приватних помешкань, несуть тепло і велику любов до рідної землі. Гобелен «Ранок» (2000) — це мальви і бандура біля тину, стіл з дарами ланів, півник, що зустрічає сонце.

Композиція «Виноград» (1994–1995) символізує багатство української землі й віддає шану людям, що виплекали під промінням сонця величезне гроно. Твір «Українська гостинність» (2004) засвідчує символ розмаїття природних щедрот, якими багата наша українська земля. Можемо сказати, що Алла Буйгашева продовжує традиції української барокової естетики, адже презентує багатовимірність краси Всесвіту, безмежність його природних багатств.

Проте у 2008 році Алла Буйгашева створює гобелен «Тиша», де зображує дерево з кулястою чорно-білою кроною на мерехтливому сірому тлі. Замість буяння кольору — стриманість і витонченість. Такі контрасти творчої палітри засвідчують намагання майстрині не зупинятися на певних колористичних уподобаннях, вдивлятися в природу, шукати й створювати відповідні живописні гармонії.

У творчому доробку Алли Буйгашевої є гобелени, присвячені видатному сину України — Тарасові Шевченку. У композиції «Т.Г. Шевченко та його твори» (2003) постать поета з пером і книгою в руках розташована у своєрідній рамі, що складається з фігур його поетичних персонажів. Композиція гобелена нагадує традиційну ікону святого з житієм. Так, ідея майстрині показати поета поряд із «життям» персонажів його творів, дає змогу значно глибше зрозуміти поетичну спадщину Шевченка. У 2003 році було створено ще один гобелен — «Портрет Т.Г. Шевченка». Усім добре відомий класичний образ поета обрамлено гірляндою з троянд. Варто зазначити, що м'які абрис силиуету, гармонія рис обличчя й барокове кружляння троянд створено в авторській техніці, завдяки якій глядач не бачить «зубчастого» руху нитки — усі контури абсолютно плас-

тичні й витончені. Шевченкіана Алли Буйгашевої була продовжена у 2010 році gobеленом «Т.Г. Шевченко. Заповіт». Поет з пером у руці пише незабутні рядки «Заповіту», а за літерами, крізь контури палітри у вохристо-оливковому мареві на тлі вітряків, хат і ланів проступає постать засмученої Катерини. Тарас Шевченко постає перед глядачем поетом і художником, закоханим в Україну.

Портретом Бориса Грінченка Алла Буйгашева продовжує галерею видатних синів України. Gobелен, створений у 2013 році, демонструє найвищу професійну майстерність Алли Борисівни і як художника-живописця, і як майстра gobеленоплетіння. Тонкі нюанси фарбованої вовни передали і натхненний, живий погляд видатного науковця, і створили витончене моделювання об'єму відкритого обличчя. А ідеально рівні, високого профілю рядки, віртуозно сформували чіткий силует, орнаментальну стрічку і головне гасло творчості Бориса Грінченка: «Віддав себе я праці без останку».

У 2016 році мисткиня створює живописний портрет Бориса Грінченка. За втілення образу видатного українського науковця Алла Буйгашева, заслужений художник України (2006), член спілки художників України, стала переможцем конкурсу (виборола перше місце) на здобуття премії імені Бориса Грінченка у номінації «Кращий твір мистецтва». Указом Президента України від 22 серпня 2016 року «Про відзначення державними нагородами України з нагоди 25-ї річниці незалежності України» за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки та високий професіоналізм Буйгашевій Аллі Борисівні присвоєне почесне звання «народний художник України».

Алла Буйгашева гідно впроваджує у життя головне гасло творчості Бориса Грінченка, оскільки із захопленням і радістю усі свої знання й майстерність передає учням. Педагогічна діяльність у Київському університеті імені Бориса Грінченка з 2008 року дала змогу створити не просто художню майстерню, а осередок gobеленоплетіння й живопису, у якому не вичерпується натхнення і творчість. Алла Борисівна завжди оточена студентами, які слідкують за кожним рухом майстрині. Тонкий психолог і вимогливий педагог, Алла Буйгашева налаштувала своїх учнів на цікаву колективну роботу, результатом якої стали gobелени «Яблуна», «Знаки зодіаку» (2011–2012), що прикрашають інтер'єр Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка. Кожен студент брав участь у створенні фрагментів композиції. Так Алла Буйгашева не тільки передає майстерність, а й налаштовує студентів на засвоєння та відчуття споконвічних людських цінностей — добра, любові й взаєморозуміння, цінностей, які несе художниця крізь все своє життя.

Ольга Коновалова,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Інституту мистецтв
Київського університету імені Бориса Грінченка